

Bogár László: 1956 történelmi háttere

2012 október 25. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

1956 történelmi drámája ellentmondásos és titokzatos, és ahogy múlik az idő, egyre inkább az lesz. A mindenkori politika számára mindig megkerülhetetlen marad, hisz a hozzá való formális viszony elemi erejű legitimációs szükséglet.

A Kádár-korszak számára mint az abszolút elutasítandó, a „rendszerváltás rendszere” számára mint „meghatározó örökség” tételveződött. Vagyis, mint minden nagy történelmi esemény, 1956 is a napi politikai csatározások játékszerévé vált. Tanulmányozása, elfogulatlan elemzése igen nehéz, hisz annyi indulati energiaörvény veszi körül, hogy jelentős kockázatot vállal az, aki erre vállalkozik.

1956-ról nem lehet anélkül beszélni, hogy a „szocializmus” és „kapitalizmus” fogalmait ne érintsük, mert látszólag ez a két létszerveződési mód ütközött össze akkor. Az uralkodó magyarázatok, akár a Kádár-korszaké, akár a rendszerváltás rendszeréé, valójában azonosak abban, hogy mindkettő egymás történelmi ellentéteiként írja le a két fogalmat, pedig a valóság egészen más. Hihetetlen erejű igazságot tartalmazott az a vicc a későbbi hetvenes években, amely arra a kérdésre, hogy mi a szocializmus, azt a választ adta, hogy a kapitalizmusból a kapitalizmusba vezető út legkegyetlenebb szakasza.

A kora huszadik század egyik nagy felismerése a globális tőkésstruktúrák urai számára, hogy a Nyugat-Európához legközelebb eső periféria zárt szakrális paraszti társadalma lényegében még érintetlen. Ezért természetesnek tekinthetjük, hogy létrejött egy olyan törekvésnyaláb, amely ezen változtatni akart. Gyorsan, könnyen, olcsón. Semmi különös nincs tehát abban, hogy „diszkrétén” támogatni igyekeztek azokat a szélsőséges felforgató értelmiségi csoportokat, amelyek hajlandóságot mutattak arra, hogy brutálisan szétrombolják a zárt szakrális paraszti társadalmat.

Lenin és Trockij ilyen irányú „érintettsége” közismert. És ha a Szovjet-Oroszországban a húszas és harmincas években történeteket, illetve a kelet-európai ötvenes éveket társadalomstratégiai értelemben vizsgáljuk, akkor rá kell jönnünk, hogy a hetvenes évekbeli iménti vicc igen mély igazságra világított rá. Arra tudniillik, hogy amit ez a brutális diktatúra iszonyú kegyetlenséggel véghezvitt, az pontosan az volt, amit a globális tőkésstruktúrák urai akartak. Egyszerűen átszivattyúzták a tőkét és a munkaerőt a zárt szakrális paraszti társadalomból a városokban

létrehozott „szocialista iparba”, valójában az ipari kapitalizmus tömegtermelési rendszereinek technostruktúráiba. És amikor ezzel végeztek, egy darabig még „ténferegtek”, majd a sikeres eladósításukkal „könnyen, gyorsan, olcsón” visszakérültek „eredeti tulajdonosaikhoz”.

Nem állítom, hogy mindez tudatosan szervezett „összeesküvés” volt, de hogy a világ urai „engedték megtörténni”, az egyre valószínűbbnek látszik. Az 1956-os Magyarország, az 1968-as Csehszlovákia és az 1980-as Lengyelország ebben az értelemben „ellenőrző pontként” is felfogható. A világot irányító „szuperstruktúra” tesztelte, hogyan halad előre a kísérlet. Abban ugyanis nem voltak eléggé biztosak, hogy mikor kell visszavenni a „projektet”, vagyis mikor jön el az a pillanat, amikor már a piszkos munka nagy részét a lokális kommunista struktúrák elvégezték. De volt egy másik fontos kritérium is, abban is biztosak akartak lenni, hogy a népesség döntő többsége már teljesen elkötelezett a globális kapitalizmus „fogyasztói paradicsomának” megteremtése mellett.

A piszkos munka nagy része 1956-ra már valóban elvégeztetett, a második kritérium teljesülése azonban legfeljebb csak az utolsó „teszt”, vagyis az 1980-as lengyel eseményekkel érkezett célegyenesbe a térségben. 1956 magyar társadalmával kapcsolatban a „teszt” második eleme azonban igazolta, hogy a társadalom még mindig „veszélyesen” szakrális állapotban van. Ezt látszik bizonyítani, hogy alig több mint egy hét alatt is képes volt felismerni, hogy a „kapitalizmus versus szocializmus” választás hamis alternatíva, mert mindkettő végzetesen hibás válasz az emberi lét legalapvetőbb kérdéseire. A feladat tehát az, hogy mindkettőt elutasítva, abból a hibás síkból próbáljunk kilépni, amelyet ez a két alakzat kijelöl, még hozzá a harmadik dimenzió, „az ég” szakrális dimenziója felé. És éppen ezért kellett a két szuperhatalomnak a magyar társadalom mindkettejük számára igen kínos önszervező kísérletét egyesült erővel megsemmisíteni, eredményeit máig is meghamisítani.

Szinte biztosra vehető, hogy a szovjet birodalom legfelsőbb uralmi struktúráiban jelen volt már a felismerés, hogy csak a hadászati versennyel ez a történelmi játszma nem nyerhető meg. Szükség van egy stratégiára, amely a szocializmus kereteiben felépülő „emberarcú kapitalizmussal” próbálja saját tömegeit is megnyerni. A „konvergenciaelmélet” éppen azok miatt, akik „mindkét oldalon” hitték, hogy ennek van járható útja. Az sem zárható ki, hogy eszerint a New Deal vagy a nyugat-európai jóléti állam modelljeinek keleti és nyugati változatai hosszú időn át vetélkedtek volna egymással. És persze készülődtek azok a sztálini erők is, amelyek, mondjuk a mai Észak-Korea irányába tolták volna az akkori folyamatokat. Egy ponton valójában valamennyi ilyen törekvés érdekelt volt egy „ellenőrzött polgárháború” kirobbantásában, és mindegyik hitt abban, hogy képes is lesz a folyamat kézben tartására. Magyarország és Budapest így kísérleti tereppé, majd sajnos „globális lőtérre” vált, annak minden következményével együtt. Ez is azt bizonyítja, hogy 1956 üzenetének megértése döntő fontosságú a nemzet jövője szempontjából, „rejtett dimenzióinak” feltárása így egyre kevésbé elodázható.

Bogár László - magyarhirlap.hu

Ajánló

